

A kémia oktatása és kutatása a Szegedi Tudományegyetemen

Történet

A Szegedi Tudományegyetemen folyó kémikus képzés gyökerei az egyetem jogelődjéig (az 1872-ben Kolozsvárott alapított Ferencz József Tudományegyetemig) nyúlnak vissza. Itt jelent meg hazánkban először magyar nyelvű kémiai folyóirat, melyet Fabinyi Rudolf szerkesztett „Vegyteni lapok” címmel. A kolozsvári egyetem 1921-ben Szegedre történt áttelepítését követő első években sanyarú körülmények között, kevés hallgatóval indult meg a kémia oktatása a Tisza Lajos krt. 6. sz. alatt, a mai Radnóti Miklós Gimnázium épületében. Oktatók és laboratóriumok hiánya, valamint a működéshez szükséges költségek elégtelensége jellemezte ezt az időszakot.

Az oktatás minőségi javulását eredményezte, hogy gróf Klebelsberg Kuno miniszter ösztönzésére nemcsak a klinikák, hanem a Dóm téri épületegyüttes is elkészült. Ez az átgondoltan tervezett és igényesen kivitelezett épület a Rockefeller Alapítvány nagyvonalú támogatásával felszerelve alkalmas otthont biztosított a kémia oktatásához és kutatásához. 1935-től Szerves és Gyógyszerészvegytani, valamint Általános és Szervetlen Vegytani Intézet név alatt működtek itt tovább a korábban csak sorszámmal jelölt intézetek.

A Szegeden folyó kémiaoktatás szempontjából ösztönzően hatott az az 1946-ban kelt kormányrendelet, amely lehetővé tette, hogy a tudományegyetemen megindulhasson az okleveles vegyészek képzése is a kémiatanári képzés mellett. Ennek eredményeként még ebben az évben egy új oktatási egység létesült Szabó Zoltán vezetésével a szervetlen kémia és az analitikai kémia oktatására.

A kémiaoktatás felfutásának újabb állomása volt a Béke-épület 1952-ben történt átadása. Ez enyhítette a szorongató helyhiányt, amely a hallgatói és oktatói létszám gyors növekedéséből származott. Nem sokkal később a Dugonics András Piarista Gimnázium Aradi Vértanúk terén lévő épületének a Természettudományi Kar számára történt átadása biztosított további területeket a kémiai intézetek számára is.

A kémiaoktatás tematikája tovább bővült azzal, hogy a kémiai technológia tárgy oktatására 1950-ben létrehozták az Alkalmazott Kémiai Tanszéket, míg 1956-ban Kolloidkémiai Laboratórium létesült, amelyet 1966-ban

Kolloidkémiai Tanszékké minősítették át. Az 1959-ben szervezett Központi Izotóp Laboratórium mint hatodik kémiai oktatási egység 1967-ben Radiokémiai Tanszékké szerveződött. Ez utóbbi profilja a '80-as években kibővült, Szilárdtest és Radiokémiai Tanszék néven működött tovább. A hat tanszéki egység oktatómunkáját 1964-től a Kémiai Szakbizottság koordinálta. A tanszékek szerveződése 1983-tól Kémiai Tanszékcsoporthoz tartozott. Az évek óta napirenden lévő szorosabb együttműködés, az integráció irányába tett lépésként 2009-ben három tanszék (Fizikai Kémia, Kolloidkémiai, Szilárdtest- és Radiokémiai) egyesült, jelenleg Fizikai Kémiai és Anyagtudományi Tanszék néven dolgozik az Alkalmazott és Környezeti Kémiai, Szervetlen és Analitikai Kémiai és Szerves Kémiai Tanszék mellett.

2006-tól a kar kémiaoktatása a Bologna-elvek követelményeit figyelembe véve alakult át, természetesen több évi előkészítést követően. Így egységes, 6 szemeszteres kémia alapszakot indítottunk, vegyész, analitikus és mérés-technológus, illetve kémiatanári szakirányokkal nappali és levelező szakos hallgatóknak.

A Kémiai Tanszékcsoporthoz tevékenyen vesz részt (kb. 1/3 arányban) a környezettan és anyagmérnök alapszakok oktatásában, valamivel kisebb részben tartoznak hozzánk a 2007-ben indított környezetmérnök és a 2010-ben induló molekuláris bionika alapszakok. Oktatásunk részét képezik továbbá a biológia, biomérnöki és fizika alapszakok kémiai tárgyai is.

Az alapszakokra építve 2008-ban sikeresen akkreditáltuk a vegyész, illetve a kémiatanár mesterszakokat, amelyek 2009-ben el is indultak. Sajnos megállapítható, hogy az országos tendenciákhoz hasonlóan a kémiatanár szak iránti hallgatói érdeklődés nagymértékben csökkent.

Mester diplomát szerzett hallgatóink a Kémia Doktori Iskolában és a Környezettudományi Doktori Iskolában szerezhetnek tudományos fokozatot.

A tudományos színvonalat az intézetek kialakulásától kezdve olyan nagy tudósegéniségek jellemezték, mint Kiss Árpád, Széki Tibor, Bruckner Győző, Szabó Zoltán, Gerecs Árpád, Fodor Gábor, Márta Ferenc. Közülük is kiemelkedik Szent-Györgyi Albert, aki 1937-ben Nobel-díjat kapott. Jelenleg is négy akadémikus (Bartók Mihály, Solymosi Frigyes, Penke Botond, Dékány Imre) dolgozik a kémia oktatása és kutatása területén.

A kémikusok az egyetem és a kar vezetéséből is mindig aktívan kivetkék a részüket, több rektort (Széki Tibor, Fodor Gábor, Szabó Zoltán, Márta Ferenc) és dékánt (Széki Tibor, Kiss Árpád (5 alkalommal), Bruckner Győző, Szabó Zoltán, Bartók Mihály (6 évig), Varga Károly, Hernádi Klára (6 évig) is kiállítottak.